

MODALITĂȚI DE EDUCARE A VALORILOR GENERAL-UMANE LA ELEVII CLASELOR PRIMARE

Victoria IVASIUC, studentă,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Ludmila COTOS**, dr., lect. univ.

Abstract: *This article deals with the issue of educating the general human values in primary school pupils. The issue of moral-spiritual education at the present stage is determined by the peculiarities of morality as a social phenomenon that confers its content, as well as the necessity of shaping a conceptual framework of the exit from the spiritual crisis of man and society in our country.*

Keywords: *values, general human values, moral-spiritual education, teaching methods.*

Astăzi, mai mult ca oricând, școala trebuie să consolideze idei care au legătură cu viața, pentru valorificarea potențialului fiecărui elev, indiferent de starea materială a familiei, mediul de reședință, apartenența etnică, limba vorbită în scopul asigurării fiecărui educabil a unei echități sociale și accesului la o educație de calitate [2].

În acest context, menționăm că școala din Republica Moldova reclamă un destin european, în care libertatea spiritului este virtutea fundamentală a omului, care presupune formarea unei culturi și mediu școlar prietenos copilului; armonizarea relațiilor interpersonale dintre părinți și copii, cadre didactice și elevi, dintre toți partenerii sociali. În conformitate cu Planul-cadru de învățământ, disciplina *Educația moral-spirituală (EMS)* este obligatorie pentru treapta primară de învățământ, propunând valori morale și spirituale ce stau la baza culturii naționale și europene, valori la care elevii trebuie să aibă acces în mod liber și care au un rol formativ. Activitatea în baza curriculumului EMS vizează proiectarea și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unui sistem de valori educaționale, care trebuie să se regăsească în profilul de formare a elevului, și care are în vedere promovarea prin toate formele și dimensiunile educației a unui referențial axiologic ce include [1]:

- *valori general-umane:* viață, adevăr, bine, frumos, dreptate, libertate, egalitate, sacru;
- *valori naționale:* țara, poporul, simbolică statului (imn, stemă, drapel), limba națională, conștiința națională, istoria națională, cultura națională, credința, tradițiile, arta populară;
- *valori educaționale* stabilite pe dimensiunile educației: intelectuale, morale, estetice, fizice;
- *valori colective:* ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei;
- *valori individuale*, care sunt definitorii pentru orice ființă umană: identitatea, familia, credința, prietenii, educația, preferințele, dragostea, cariera.

Pentru a dezvolta valorile general-umane la elevii claselor primare, cadrul didactic trebuie să comunice elevilor cunoștințe trainice, folosind la maximum exemplele morale atât în procesul educativ, cât și în timpul introducerii deprinderilor morale în viața cotidiană. Aceste sarcini pot fi realizate cu succes numai cu condiția dacă pedagogul cunoaște următoarele [3]:

- nivelul de dezvoltare morală a elevilor în clasa respectivă;
- deprinderile și priceperile lor;
- atitudinea lor față de bine și față de rău;
- necesitățile morale ale elevilor.

Munca pedagogului mai constă și în pregătirea școlarilor pentru a ști să reziste tentațiilor, prejudecăților, pentru a face deosebire între valori și nonvalori, spre a putea distinge o persoană bună la suflet de alta care se bucură de un succes nejustificat. Se urmărește ca elevilor să li se facă accesibile principalele categorii ale moralității, să-i ajutăm să vibreze în contact cu valorile general-umane și să aprecieze valoarea acestora cu adevărat formativă. Dacă elevii vor însuși trainic cunoștințele acumulate, dacă vor înțelege bine toate cele învățate, dacă se naște la ei interesul și dragostea pentru bine, putem considera că scopul educației morale în clasele primare este atins, că elevii vor putea continua cu succes învățătura în clasele următoare.

În articolul dat propunem un program de activități axat pe diverse modalități didactice specifice educării valorilor general-umane la elevii claselor primare:

Program de activități

Nr.	Denumirea activității	Modalități didactice
1.	„Valorile fundamentale ale umanității”	Pălării gânditoare
2.	„Cuvinte de politețe” – realizarea de către elevi a unor desene, afișe, pliante pe teme: „Fii amabil!”, „Sunt binevoitor!” și prezentarea lor în cadrul unei expoziții.	Realizarea desenelor, afișelor, pliantelor
3.	„Astăzi, părinții ne învață!” – convorbire la tema „Comportamentul pe stradă”.	Convorbire
4.	„Cutia magică”	Joc
5.	Poezii și proverbe populare: „Nicu”, „Mincinosul”, „Nicușor și pisicuța”, „Doi frați cuminți”.	Povața, Dezacordul, Lauda, Mustrea

În continuare vom descrie una din activitățile programului propus.

La activitatea „Valorile fundamentale ale umanității” am relatat elevilor despre rolul valorilor fundamentale ale umanității.

Am realizat activitatea utilizând metoda interactivă „Pălării gânditoare”.

În continuare prezint succint conținutul.

„Valorile și principiile ne fac ceea ce suntem noi ca și oameni, iar acestea pot fi bune sau rele în funcție de situație. Toate informațiile pe care le obținem sunt filtrate conform viziunii noastre care este rezultatul combinației dintre modul de gândire, moralitate și rațiune. Umanitatea a fost creată cu ajutorul valorilor, care în timp au devenit atât de numeroase și de complexe încât este foarte greu de stabilit care sunt cele mai importante dintre ele, însă ne asumăm demararea unui demers în acest sens.

Respectul este, poate, una dintre cele mai des menționate valori pentru că este necesar în absolut toate interacțiunile sociale. Fie că este vorba de respectul de sine, fie despre respectul față de alții, acesta joacă un rol important viața de zi cu zi și ne ajută să clădim relații inter-umane bazate pe acest aspect. Fiecărei persoane îi place să fie respectată pentru ceea ce este. Așadar, trebuie să oferim respect, pentru a primi înapoi același lucru din partea altora.

Încrederea se află cu siguranță în topul celor mai importante valori umane, chiar dacă unele persoane nici nu știu ce înseamnă acest cuvânt. Putem spune că este de un real folos pentru toată lumea și ne ajută să avem încredere unii în alții. Faptul că sunteți corecți, onești și că spuneți adevărul chiar și atunci când aveți de suferit denotă tărie de caracter care pe unii îi va înfuria, iar pe alții îi va face să vă admire.

Înțelepciunea se spune că vine odată cu experiența și înaintarea în vârstă, dar aceasta poate fi cultivată încă de la vârste mai fragede. Orice om poate încerca și chiar reuși să devină mai înțelept, dacă își dorește cu adevărat, numai că va trebui să facă niște sacrificii în acest sens, mai ales din prisma timpului petrecut în a studia diferite fapte, modul de gândire, experiențele altora și a judeca ceea ce trebuie făcut în funcție de situație.

Iubirea este cu siguranță una dintre valorile fundamentale umane și nimeni nu ar trebui să se ferească de ea, ci ar trebui, pe cât posibil, să o caute și să o primească în viața sa. Fără iubire viața de multe ori nu are farmec.

Bunătatea sufletească și *generozitatea* îi impresionează chiar și pe cei mai răi oameni, iar în timp, îi poate chiar schimba în bine. Poate că oamenii care posedă aceste calități sunt considerați ca fiind mai naivi, însă trebuie respectați pentru că ei chiar cred cu tărie că îi pot ajuta pe alții și încearcă să înfăptuiască acest lucru cât de des posibil.

Încrederea în sine și în alții trebuie să fie neapărat precizată. Speranța că poți schimba ceva de unul singur sau că poți face orice îți dorești, dacă muncești și crezi în tine, te va ajuta să faci multe lucruri în viață. De asemenea, trebuie să ai încredere și în apropiații tăi, pentru ca și ei să creadă în tine.

Prietenia nu trebuie să lipsească din viața unui om și chiar dacă ai un singur prieten adevărat, trebuie să știi că ești mai câștigat decât dacă ai avea sute de cunoștințe. Alegeți cu grijă prietenii pentru a te bucura pe deplin de ceea ce înseamnă o relație sinceră de prietenie.

Deci, omul este o ființă complexă pentru a putea înșirui toate valorile și principiile pozitive după care ar trebui să se ghideze”.

După ce am relatat elevilor rolul valorilor fundamentale ale umanității, am aplicat metoda pălăriilor gânditoare, fiind o tehnică interactivă, de stimulare a creativității participanților care se bazează pe interpretarea de roluri, în funcție de pălăria aleasă.

Am prezentat 6 pălării gânditoare, fiecare având câte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Membrii grupului își aleg pălăriile și vor interpreta astfel rolul precis, așa cum consideră mai bine. Rolurile se pot inversa, participanții sunt liberi să spună ce gândesc, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă. Culoarea pălăriei este cea care definește rolul.

Astfel [1]:

Pălăria albă:

- Oferă o privire obiectivă asupra informațiilor;
- Este neutră;
- Este concentrată pe fapte obiective și imagini clare;
- Stă sub semnul gândirii obiective.

Pălăria roșie:

- Dă frâu liber imaginației și sentimentelor;
- Oferă o perspectivă emoțională asupra evenimentelor;
- Roșu poate însemna și supărarea sau furia;
- Descătușează stările afective.

Pălăria neagră:

- Exprimă prudența, grija, avertismentul, judecata;
- Oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție;
- Este perspectiva gândirii negative, pesimiste.

Pălăria galbenă:

- Oferă o perspectivă pozitivă și constructivă asupra situației;
- Culoarea galbenă simbolizează lumina soarelui, strălucirea, optimismul;
- Este gândirea optimistă, constructivă pe un fundament logic.

Pălăria verde:

- Exprimă ideile noi, stimulând gândirea creativă;
- Este verdele proaspăt al ierbii, al vegetației, al abundenței;
- Este simbolul fertilității, al producției de idei noi, inovatoare.

Pălăria albastră:

- Exprimă controlul procesului de gândire;
- Albastru este culoarea cerului care este deasupra tuturor, atotvăzător și atotcunoscător;
- Supraveghează și dirijează bunul mers al activității;
- Este preocuparea de a controla și de a organiza.

Participanții trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori și să-și reprezinte fiecare pălărie, gândind din perspectiva ei. Nu pălăria în sine contează, ci ceea ce semnifică ea, ceea ce induce culoarea fiecăreia. Cele 6 pălării gânditoare pot fi privite în perechi: *albă – roșie; neagră – galbenă; verde – albastră.*

- Pălăria albastră: Suntem convinși că... .
- Pălăria verde: Avem o idee... .
- Pălăria neagră: Gândim altfel... .
- Pălăria roșie: Presupunem că... .
- Pălăria galbenă: Totul va fi bine, mai ales că... .
- Pălăria albă: Totuși, corect este... .

La această activitate elevii s-au manifestat destul de bine. Majoritatea elevilor au realizat sarcinile tehnicii date. Unii elevi au avut nevoie de explicație mai detaliată la desfășurarea activității.

În concluzie, menționăm că educarea valorilor general-umane la elevii claselor primare este un proces continuu. În funcție de vârsta elevilor, de contextul general, de conținutul utilizat drept suport pentru educarea valorilor general-umane, cadrul didactic este cel ce alege strategiile analogice, inductive, deductive, algoritmice, euristice etc.

Bibliografie:

1. CARA, Angela, NICULCEA, Tatiana. *Educația moral-spirituală pentru clasele I-IV. Ghidul învățătorului* [online] [accesat 16 aprilie 2019]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_moral-spirituala_clasele_i-iv_ghidul_invatatorului.pdf
2. *Educarea școlărilor în spiritul valorilor umane* [online] [accesat 15 aprilie 2019]. Disponibil: http://www.didactic.ro/materiale-didactice/88353_educarea-prescolărilor-si-scolărilor-in-spiritul-valorilor-morale
3. *Educația morală* [online] [accesat 17 aprilie 2019]. Disponibil: <http://www.scritub.com/sociologie/psihologie/EDUCATIA-MORALA55238.php>